

Tarih Ne İşe Yarar?

2018-05-17 23:40:21

Tarihin bize uzak geçmişle ilgili doğruları söyleyeceğine inanmalı mıyız? Bunun için varolduğuna.

Giderek tarihin aslında bugün için bir CV niteliği taşıdığına inanmaya başlıyorum. Toplumsal bir Curriculum Vitae. *Geçmişimizde şunlar şunlar vardı ve bunlar sayesinde bugünkü sorunların üstesinden gelebiliriz.*

İçinde doğrular olabilir ancak her CV gibi tarihin de asıl amacının geçmişi yad etmek değil, gerçeği ortaya koymak da değil, bugünkü işe başvurmak olduğunu düşünüyorum. Bu da ister istemez, *bugün için bir tarih* demek. İnsanların tarihe *gerçek* muamelesi yapması, inandırıcılık açısından şart ve bu sebeple az da olsa kaynak ve delil aramak lazım, bununla beraber Tarih ilminin asıl işlevi bugüne meşruiyet kazandırmak.

Bu meşruiyet nasıl sağlanıyor? İnsanların hikayenin doğru tarafında olduğuna inanması lazım. *İyi tarafta*. Onun için mesela Osmanlı'ya karşı Bizans tarafı değiliz, onlar kötüydü, biz İstanbul'u köhnemiş bin yıllık Bizans'ın elinden kurtardık. Onun için 1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti yenildiğinde, *biz* de yenilmiş olduk. Benim şahsen Osmanlı hanedanıyla bir genetik bağım yok, onların yenilmesinden bu kadar üzüntü duymam da yersiz ama bana öğretilen tarih onların *biz* olduğu yönünde. Mohaç'ta kazanan bizdik, Çanakkale'de payitahtı *biz* savunduk, İnebahtı'nda *bizim* donanmamız yenildi.

Anlatılanın hikayeye *benim* dahil olmamın sağlam bir izahını yapamayız. Aslında benim bu cismimle, falanca tarihte doğmuş ve filanca tarihte ölecek *benle*, Kurtuluş Savaşı'nı yürüten insanların arasında ontolojik bir bağ yok. Dedelerim o savaşta bulunmuş olabilir ama başka dedelerim de eminim, daha geçmişte anlatılan hikayenin *kaybeden* tarafında bulundular. Diyelim, dedelerimin bazıları Karamanoğulları'ndan ise, Osmanlı-Karamanlı çekişmesinde, şimdi *biz* olarak anlatılan tarafta değil, *öteki* olarak anlatılan taraftaydılar.

O sebeple asıl kriter, bugün için neyin daha kullanışlı olduğu: Diyelim bir noktada Bizans elitlerinin, Anadolu'nun yeni nüfus yapısı ve dine karşı koyamayacaklarını anlayıp, bunları kendi lehlerine kullanmak için, aslı belirsiz müslüman bir hanedan üretilip, bunun üzerinden Doğu Roma'yı bu sefer müslüman olarak yeniden kurduğunu anlatabilirsiniz. Ancak bu hikaye bize, Türklerin Orta

Asya'dan gelmesine nazaran, daha *kullanışsız* bir hikaye sunacaktır. Türklerin Anadolu'ya gelip, burayı *Türk yurdu* haline getirmeleri, nihayetinde insanların kendilerini *Türk* kabul etmelerinin kaynağı, o halde insanlara *Anadolu merkezli* bir tarih anlatırsan, kafaları karışır.

Ancak bir taraftan da, artık *Orta Asya'dan gelmiş Türk* kavramının eskidiğini, kullanışlı olmaktan çıktığını düşünüyorum. Bu bizi bu topraklara *sonradan gelmiş* biri yapıyor. Devamlı bir misafirlik, göçebelik, *burada bizden önce birileri vardı, biz geldik, onların yurtlarına aldık, burası bizim oldu* hikayesi anlatmak gerekiyor.

Bunun yerine *Türklük Anadolu'da, dilini Orta Asya göçebelerinden, dinini Moğollardan kaçan Yakın Doğu halklarından ve çeşitli adetlerini de buranın yerlilerinden almış bir kimliktir* diye bir tanım yapsak, konuyu Orta Asya'ya değil de, Anadolu'nun kültür evriminde bir merhale gibi anlatsak muhtemelen daha uygun olurdu. Kalıcılık bakımından da, yurdu benimsemek bakımından da bizi şimdikinden daha sağlıklı bir kimliğe oturturdu. Bu bizi, İttihat ve Terakki'den bu yana üretilmiş Tarih tezinin dışına itebilir, bir çeşit redd-i miras demek bu anlattığım. Bununla beraber *ulus* haline gelmiş Türklerin, tarihi Türklerle ortak yönlerinin o kadar da fazla olmadığını kabul etmek, onların farklı gayeler/adetler/kurumlar etrafında oluşmuş farklı insanlar olduklarını, bizim de, adımız aynı olsa bile farklı bir ulus olduğumuzu kabul etmek, bugünkü pek çok sorunun da çözümüne yardım ederdi.

Orta Asya *masalları* anlatarak, Kürtleri Türk olmaya ikna edemezsiniz ama *biz bu ulusu zaten 20. yüzyılda kurmaya başladık, dilini ve adını Türklerden almış olabiliriz ama yeni bir inşa faaliyetimiz var, zaten içimizde her çeşit insan mevcut, sizin de burada yeriniz var* demek daha ikna edici olur. İnsanlara Osmanlı'nın mağlubiyetini de, galibiyeti kadar açıklıkla anlatmak mümkün olur. 1. Dünya Savaşı'nı anlatırken, sadece Çanakkale ve Kut muharebelerinden değil, tüm Orta Doğu'yu nasıl (kaybettiğimizden değil) *kaybettiklerinden* ve dedelerimiz de olsalar, onların bu yanlışlarından neler öğrenebileceğimizden konuşabiliriz.

Öteki türlü, tarihte sanki bir *biz* varmışız, öteden beri gelen, bugünküne benzer bir *Türk* kimliği varmış, onlar da mesela dolara bağlı kambiyo rejimiyle uğraşmış da, dış güçler tarafından ekonomilerine operasyon yapılmış falan gibi bir hikayeye ihtiyaç duyuyor. Bunun yanında biz de onların dertleriyle, diyelim Macaristan'ın fethi veya İran'a haddini bildirmek gibi *dertlerle* vazifeleniyoruz. Bugünkü dertlerimizin, mefkuremizin, bir ulus devlet temeline dayandığını ve bu ulusun da genç, daha bir asırlık bir ulus olduğunu unutup, eskilerin dertlerini hayatımızın ortasına getirmeye yol açmış oluyoruz.

Tarihçilerin vazifesi, bugün için hangi *konuma* başvuruyorsak, onun için bir milli CV yazmak olmalı. *Gerçeği bulmak* dedikleri, tarih için ne kadar mümkün, bilmiyorum, çünkü diyelim, 15 Temmuz darbe girişimi gibi bir olayı bile, şu an anlatmaya çalışsanız, içinden çıkıp da, dört başı mamur şekilde anlatamazsınız. Tarihteki önemli olaylarının hiçbirinin daha az karmaşık olduğunu sanmıyorum,

gerçeği arama çabası takdir edilmeli, ancak asıl derdimiz bir CV, çünkü dünyada kabul görmek istiyoruz.